


МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ, ІСТОРІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри психології
протокол № 1 від 25 серпня 2021 р.
завідувач кафедри
 професор Олена БЛИНОВА

СИЛАБУС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

ТЕОРЕТИЧНА І ПРИКЛАДНА ПСИХОЛОГІЯ У ВИМІРАХ НАУКОВИХ ПАРАДИГМ

Освітня програма «Психологія»

третього (освітньо-наукового) рівня

Спеціальність 053 Психологія

Галузь знань 05 Соціально-поведінкові науки

Херсон 2021

1. Опис курсу

Назва освітньої компоненти	Теоретична і прикладна психологія у вимірах наукових парадигм
Тип курсу	Основна компонента ОК 4
Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти
Кількість кредитів/годин	3 кредити / 90 годин
Семестр	1-й семестр
Викладач	Ігор Попович (Ihor Popovych), професор, доктор психологічних наук, професор кафедри психології scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57208214862 publons.com/researcher/1772642/Ihor Popovych http://orcid.org/0000-0002-1663-111X
Посилання на сайт	http://ksuonline.kspu.edu/mod/assign/view.php?id=72661
Контактний телефон	+38(050)3156930
Е-mail викладача:	igorpopovych76@gmail.com
Графік консультацій	Раз на тиждень відповідно до графіка консультацій
Методи викладання	лекційні заняття, семінарські заняття, практичні кейси, тестові завдання, індивідуальні завдання
Форма контролю	Екзамен

2. Анотація до курсу

Освітня компонента «Теоретична і прикладна психологія у вимірах наукових парадигм» спрямована на опанування ключових парадигм теоретичної і прикладної психологічної науки, засвоєння форм та методів роботи психолога-дослідника. ОК знайомить здобувачів з сучасним станом психологічної науки в Україні, акцентує увагу на актуальних дослідженнях українських і зарубіжних вчених. Здобувачі опанують два модулі, які є поєднанням теоретичної і прикладної проблематики сучасної психології. Аспіранти матимуть змогу розглянути важливі складові науково-пошукової діяльності і організації роботи психолога-дослідника.

3. Мета і завдання курсу

Мета: формування у здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня системи понять, уявлень про науково-категорійний апарат психологічної науки, теоретико-методологічні засади організації та проведення наукових психологічних досліджень.

Завдання курсу:

1. Ознайомлення з теоретико-методологічними засадами сучасної психологічної науки.
2. Ознайомлення здобувачів з ключовими парадигмами психологічної науки, з сучасними напрямками розвитку прикладної психологічної науки в Україні та світі.
3. Формування уявлень про методологію психології як інтегративний науковий психологічний напрям.
4. Розвиток уміння використовувати здобуті знання з теоретичної і прикладної психології у дослідженнях, проводити науковий пошук і здійснювати розв'язання наукової проблеми.
5. Розвиток soft skills дослідника, вміння теоретично обґрунтовувати наукову проблему, релевантно визначати психодіагностичний інструментарій, згідно емпіричної картини дослідження.

4. Компетентності та програмні результати навчання

Вивчення освітньої компоненти «Теоретична і прикладна психологія у вимірах наукових парадигм» спрямовано на формування таких **програмних компетентностей:**

Інтегральна компетентність:

- здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної, у тому числі дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних психологічних знань та професійної психологічної практики.

Загальні компетентності:

- здатність проводити дослідження на відповідному рівні на основі системного наукового світогляду;
- здатність генерувати нові ідеї (креативність), розробляти та реалізувати інноваційні проекти, включаючи власні дослідження;
- здатність розробляти та управляти проектами.

Фахові компетентності спеціальності:

- здатність виокремлювати, систематизувати, розв'язувати та прогнозувати актуальні психологічні проблеми, чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, соціальних груп і організацій на різних рівнях психологічного дослідження;
- здатність до професійної діяльності у галузі прикладної психології та ефективного надання психологічних послуг.

Програмні результати навчання:

- здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел на основі сучасних методологій наукової діяльності та інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій;
- знати та переосмислювати існуючі та \ або створювати (за потреби) нові теоретичні моделі та психологічні підходи до аналізу й інтерпретації одержаних результатів наукового дослідження;
- уміти створювати та впроваджувати інноваційно-дослідницькі проекти у різних сферах суспільного життя, включаючи власні дослідження;
- виокремлювати, систематизувати, розв'язувати, критично осмислювати та прогнозувати значущі психологічні проблеми, чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, соціальних груп і організацій на різних рівнях психологічного дослідження;
- володіти навичками надання професійної психологічної допомоги у різних життєвих ситуаціях.

Програмні результати навчання, методи викладання і навчання, форми оцінювання:

Результати навчання	Методи викладання і навчання	Форми оцінювання
Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел на основі сучасних методологій наукової діяльності та інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій	Лекція; демонстрація; практична робота; опрацювання джерельної бази дослідження	Вибірковий усний; колегіальне оцінювання
Знати та переосмислювати існуючі та \ або створювати (за потреби) нові теоретичні моделі та психологічні підходи до аналізу й інтерпретації одержаних	Лекція; демонстрація; практична робота; індивідуальні презентації, що відображають логіку	Захист індивідуальної роботи; колегіальне

результатів наукового дослідження	методологічного мислення в контексті дослідження	оцінювання
Уміти створювати та впроваджувати інноваційно-дослідницькі проєкти у різних сферах суспільного життя, включаючи власні дослідження	Лекція; демонстрація; практична робота; індивідуальні презентації, що відображають логіку методологічного мислення в контексті дослідження	Колегіальне оцінювання
Виокремлювати, систематизувати, розв'язувати, критично осмислювати та прогнозувати значущі психологічні проблеми, чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, соціальних груп і організацій на різних рівнях психологічного дослідження	Лекція; демонстрація; практична робота; опрацювання джерельної бази дослідження	Вибірковий усний; колегіальне оцінювання
Володіти навичками надання професійної психологічної допомоги у різних життєвих ситуаціях	Лекція; демонстрація; практична робота; участь у практикумі; опрацювання психологічних тестів	Колегіальне оцінювання; підсумкове оцінювання

Знання, засвоєні в межах зазначеної освітньої компоненти, будуть використані при проведенні науково-дослідних робіт, для розширення власного та професійного світогляду.

5. Обсяг курсу на поточний навчальний рік

	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Кількість годин всього	16	14	60

6. Ознаки курсу

Рік викладання	Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Обов'язковий/ вибірковий
1-й	1-й	053 Психологія	1	Обов'язковий

7. Технічне й програмне забезпечення/обладнання

- мультимедійне обладнання, фліпчарт;
- бланки тестових методик, тренінгів, кейсів.

8. Політика курсу

Викладання освітньої компоненти ґрунтується на принципах академічної доброчесності. Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня своєчасно виконує завдання, які подано у програмі (силабусі). Всі завдання ОК «Теоретична і прикладна психологія у вимірах наукових парадигм» повинні бути виконаними, незважаючи на причину відсутності здобувача на занятті. Відсутність на занятті без поважної причини передбачає зниження балів, які відводяться на обговорення питань семінарських та лекційних занять, а також захисту індивідуальних проєктів на занятті (по 7 балів за кожне контрольне індивідуальне завдання).

9. Схема курсу_1-й семестр

Тиждень, дата, години	Тема, план, кількість годин (аудиторної та самостійної)	Форма навчального заняття	Список рекомендованих джерел (за нумерацією розділу 11)	Завдання	Максимальна кількість балів
МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ У ВИМІРАХ НАУКОВИХ ПАРАДИГМ					
Тиждень	Тема 1: Теоретико-	Лекція – 2	3; 8; 11; 13; 14;	Практичне заняття 1.	7

<p>1 дата, 4 акад. год.</p>	<p>методологічні аспекти сучасної психологічної науки. План: 1. Методологія сучасної психології. 2. Науково-категорійний апарат психологічної науки. 3. Співвідношення сучасної психологічної науки і практики. 4. Ключові парадигми психології. 5. Апробація методів психологічного дослідження. Всього 12 год. (лк – 2 год.; пр – 2 год.; ср – 8 год.).</p>	<p>год., практичне заняття – 2 год.</p>	<p>15; 16; 18; 27; 28; 30; 31; 32</p>	<p>Теоретико-методологічні аспекти сучасної психологічної науки. План: 1. Методологія сучасної психології. 2. Науково-категорійний апарат психологічної науки. 3. Співвідношення сучасної психологічної науки і практики. 4. Ключові парадигми психології. 5. Апробація методів психологічного дослідження.</p>	
<p>Тиждень 2 дата, 4 акад. год.</p>	<p>Тема 2: Психоаналітична парадигма психологічної науки. План: 1. Психоаналіз у вітчизняній та зарубіжній психології. 2. Розвиток психоаналітичних теорій. 3. Теорії глибинної психології. 4. Прикладний аспект</p>	<p>Лекція – 2 год., практичне заняття – 2 год.</p>	<p>14; 15; 16; 18; 19; 31</p>	<p>Практичне заняття 2. Психоаналітична парадигма психологічної науки. План: 1. Психоаналіз у вітчизняній та зарубіжній психології. 2. Розвиток психоаналітичних теорій. 3. Теорії глибинної психології. 4. Прикладний аспект індивідуальної психології.</p>	<p>7</p>

	індивідуальної психології. Всього 12 год. (лж – 2 год.; пр – 2 год.; ср – 8 год.).				
Тиждень 3 дата, 4 акад. год.	Тема 3: Гуманістична парадигма психології. План: 1. Ключові положення гуманістично орієнтованих концепцій. 2. Екзистенційна психологія. 3. Клієнт-центрована терапія К. Роджерса. Всього 12 год. (лж – 2 год.; пр – 2 год.; ср – 8 год.).	Лекція – 2 год., практичне заняття – 2 год.	4; 12; 14; 15; 16	Практичне заняття 3. Гуманістична парадигма психології. План: 1. Ключові положення гуманістично орієнтованих концепцій. 2. Екзистенційна психологія. 3. Клієнт-центрована терапія К. Роджерса.	7
Тиждень 4 дата, 4 акад. год.	Тема 4: Психологія конструювання особистістю майбутнього. План: 1. Проблематика конструювання майбутнього в психологічних концепціях. 2. Конструювання майбутнього як вища психічна функція. 3. Індивідуальне і соціальне конструювання майбутнього. 4. Прикладні аспекти психології конструювання	Лекція – 2 год., практичне заняття – 2 год.	10; 11; 15; 16; 17; 22; 24; 25	Практичне заняття 4. Психологія конструювання особистістю майбутнього. План: 1. Проблематика конструювання майбутнього в психологічних концепціях. 2. Конструювання майбутнього як вища психічна функція. 3. Індивідуальне і соціальне конструювання майбутнього. 4. Прикладні аспекти психології конструювання	7

	майбутнього. Всього 12 год. (лк – 2 год.; пр – 2 год.; ср – 8 год.).			майбутнього.	
МОДУЛЬ 2. ПРИКЛАДНА ПСИХОЛОГІЯ У ВИМІРАХ НАУКОВИХ ПАРАДИГМ					
Тиждень 5-6 дата, 6 акад. год.	Тема 5: Сучасні напрямки прикладної психологічної науки в Україні. План: 1. Аксиопсихологія особистості. 2. Психологія міграційної поведінки. 3. Психологія соціальних очікувань. 4. Психологічна герменевтика у вітчизняній психологічній науці. 5. Акмеологічний вимір професійного становлення і розвитку особистості. 6. Розвиток нових напрямків психологічної допомоги особистості. Всього 14 год. (лк – 4 год.; пр – 2 год.; ср – 8 год.).	Лекція – 4 год., практичне заняття – 2 год.	1; 3; 4; 5; 9; 15; 16; 18; 23; 24; 26; 33; 34; 35; 36	Практичне заняття 5. Сучасні напрямки прикладної психологічної науки в Україні. План: 1. Аксиопсихологія особистості. 2. Психологія міграційної поведінки. 3. Психологія соціальних очікувань. 4. Психологічна герменевтика у вітчизняній психологічній науці. 5. Акмеологічний вимір професійного становлення і розвитку особистості. 6. Розвиток нових напрямків психологічної допомоги особистості.	7
Тиждень 7 дата, 4 акад.	Тема 6: Психологічний ресурс особистості в умовах соціальних змін. План:	Лекція – 2 год., практичне заняття – 2	2; 7; 8; 20; 21; 29	Практичне заняття 6. Психологічний ресурс особистості в умовах соціальних змін.	7

год.	1. Психологічні ресурси в структурі особистості. 2. Діагностика психологічних ресурсів особистості. 3. Методи активізації психологічних ресурсів. 4. Стрес та його вплив на здоров'я людини. 5. Психокорекція кризових станів. Всього 12 год. (лж – 2 год.; пр – 2 год.; ср – 8 год.).	год.		План: 1. Психологічні ресурси в структурі особистості. 2. Діагностика психологічних ресурсів особистості. 3. Методи активізації психологічних ресурсів. 4. Стрес та його вплив на здоров'я людини. 5. Психокорекція кризових станів.	
Тиждень 8 дата, 4 акад. год.	Тема 7: Психологічне вигорання дослідника. План: 1. Наукова діяльність: проблеми та перспективи. 2. Оптимальний психічний стан наукового пошуку. 3. Психологічне вигорання та його профілактика. 4. Копінг-стратегії дослідника. Всього 16 год. (лж – 2 год.; пр – 2 год.; ср – 12 год.).	Лекція – 2 год., практичне заняття – 2 год.	5; 6; 7; 8; 17; 20; 21; 29; 31	Практичне заняття 7. Психологічне вигорання дослідника. План: 1. Наукова діяльність: проблеми та перспективи. 2. Оптимальний психічний стан наукової діяльності. 3. Психологічне вигорання та його профілактика. 4. Копінг-стратегії дослідника.	7

10. Система оцінювання та вимоги: форма (метод) контрольного заходу та вимоги до оцінювання програмних результатів навчання

Модуль 1. ТЕОРЕТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ У ВИМІРАХ НАУКОВИХ ПАРАДИГМ. Максимальна кількість балів за цей модуль (28 балів).

Форма (метод) контрольного заходу, критерії оцінювання та бали

Практичні роботи – 28 балів (по 7 балів за 4 практичних заняття)

Модуль 2. ПРИКЛАДНА ПСИХОЛОГІЯ У ВИМІРАХ НАУКОВИХ ПАРАДИГМ. Максимальна кількість балів за цей модуль (32 бали).

Форма (метод) контрольного заходу, критерії оцінювання та бали

Практичні роботи – 21 бал (по 7 балів за 3 практичних заняття)

Всі практичні роботи повинні бути виконані письмово.

Підсумковий тест за другий модуль – 11 балів

Семестровий контроль 1-го семестру – **екзамен (40 балів).**

Здобувачі можуть отримати до 10% бонусних балів за виконання додаткового індивідуального завдання, участь у наукових дискусіях, здобутки у неформальній та інформальній освіті.

11. Список рекомендованих джерел (наскрізна нумерація)

Основні

1. Блинова О. Є. Трудова міграція населення України у соціально-психологічному вимірі: монографія. Херсон: РІПО, 2011. 486 с.
2. Булах І. С. Психологія життєвих криз особистості. Курс лекцій: навч. посіб. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2015. 110 с.
3. Васютинський В. О. Психологічні виміри спільноти: монографія. К.: Золоті ворота, 2010. 120 с.
4. Карпенко З. С. Аксиологічна психологія особистості: монографія. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2009. 512 с.
5. Кокун О. М. Психологія професійного становлення сучасного фахівця: монографія. К.: ДП Інформаційно-аналітичне агентство, 2012. 200 с.
6. Кочубейник О. М. «Позиція дослідника» в процедурах якісного дослідження. Проблеми емпіричних досліджень у психології. Вип. 4. К.: Гнозис, 2010. С. 174–180.
7. Кузікова С. Б. Психологічні основи становлення суб'єкта саморозвитку в юнацькому віці: монографія. Суми: МакДен, 2011. 412 с.

8. Завацька Н. Є. Соціокультурні та психологічні аспекти адаптації особистості в сучасному соціумі: монографія / Під ред. Н. Є. Завацької. Луганськ : Вид-во СНУ імені В. Даля, 2012. 320 с.
9. Максименко С. Д., Шевченко Н. Ф. Психологічна допомога тяжким соматично хворим: навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів. Київ-Ніжин: Міланік, 2007. 115 с.
10. Михальський А. В. Психологія конструювання майбутнього: монографія. М.: МГППУ, 2014. 192 с.
11. Попович І. С. Психологічні виміри соціальних очікувань особистості: монограф. Херсон: ПАТ «ХМД», 2017. 504 с.
12. Роджерс К. Р. Консультирование и психотерапия. Новейшие подходы в области практической работы: монография. М.: ЭКСМО-Пресс, 1999. 464 с.
13. Савчин М. В. Духовна парадигма психології: монографія. К.: Академвидав, 2013. 252 с.
14. Савчин М. В. Методологеми психології: монографія. К.: Академвидав, 2013. 224 с.
15. Слюсаревський М. М., Жовтянська В. В., Скорик М. М., Хазратова Н. В. та ін. Історіографічні та методологічні координати теорій соціальної психології: монографія / За наук. ред. М. М. Слюсаревського. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. 360 с.
16. Татенко В. О. Сучасна психологія і теоретично-методологічні проблеми: навч. посіб. К.: Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2009. 288 с.
17. Титаренко Т. М., Кочубейник О. М., Черемних К. О. Психологічні практики конструювання життя в умовах постмодерної соціальності: монографія. К.: Міленіум, 2014. 206 с.
18. Титаренко Т. М. Сучасна психологія особистості : навч. посіб., 2-е вид. К.: Каравела, 2013. 372 с.
19. Фрейд З. Основные психологические теории в психоанализе. М., Минск: АСТ, 2006. 400 с.

Додаткові

20. Зеер Э. Ф. Психология профессионального развития. М.: Академия, 2007. 240 с.
21. Попович І. С. Дослідження психічних станів тривожності майбутніх фахівців соціономічного профілю / Психологічні ресурси в умовах життєвої та суспільної кризи: соціальний та особистісний виміри: колективна монографія / наук. редактор О. Є. Блинова, відпов. ред. В. Ф. Казібекова. Херсон: Вид-во ФОП Вишемирський В. С., 2021. С. 233-252.
22. Попович І. С. Конструювання особистістю моделі очікуваного майбутнього. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: психологічні науки: зб. наук. праць ХДУ. Херсон: ВД «Гельветика», 2015. Вип. 6. С. 145–154.

23. Попович І. С. Напрямки дослідження соціальних очікувань особистості: теоретико-методологічний аналіз. Педагогіка та психологія : науковий вісник Чернівецького національного університету. Чернівці, 2015. Вип. 743. С. 195–202.
24. Попович І. С. Соціально-психологічні очікування в людських взаєминах : монограф. Херсон: ВАТ «ХМД», 2009. 240 с.
25. Попович І. С. Теоретико-методологічні виміри конструювання особистістю майбутнього. Теоретичні і прикладні проблеми психології: зб. наук. праць Східноукраїнського національного ун-ту імені В. Даля. Сєверодонецьк: Вид-во СНУ імені В. Даля, 2019. № 1(48). С. 178–188.
26. Слюсаревський М. М. Соціальна психологія як наука в українському і світовому вимірах. Педагогічна і психологічна наука в Україні. Т. 3. К. : Педагогічна думка, 2007. С. 61–71.
27. Слюсаревський М. М. Методологічна ситуація у психологічній науці і перспективи соціальної психології. Наукові студії із соціальної та політичної психології: зб. статей. К.: Міленіум, 2005. В. 10 (13). С. 3–14.
28. Татенко В. О. Про теоретико-методологічні засади психологічного дослідження суспільних явищ. Наукові студії із соціальної та політичної психології: зб. статей. 2000. Вип. 2 (5). С. 19–26.
29. Татенко В. О. Соціальна психологія впливу: монографія. К.: Міленіум, 2008. 214 с.
30. Татенко В. О. Суб'єктно-вчинкова парадигма в сучасній психології. Людина. Суб'єкт. Вчинок. Філософсько-психологічні студії / За заг. ред. В. О. Татенка. К.: Либідь, 2006. С. 316–357.

Інтернет-ресурси

31. Балл Г. А. Синтез эгалитарности и элитарности в разработке категории «личность». Психологические проблемы смысла жизни и акме: Электронный сборник материалов XX симпозиума / под ред. Г. А. Вайзер, Н. В. Кисельниковой, Т. А. Поповой. М.: ФГНУ «Психологический институт РАО», 2015. С. 64–66 <https://www.pirao.ru/images/labs/gporl/%D0%A5%D0%A5-simpozium.pdf>
32. Кун Т. Структура научных революций. К.: Port-Royal, 2001. 228 с. <http://izbornyk.org.ua/kuhn/kuhn.htm>
33. Blynova, O., Chervinska, I., Kazibekova, V., Bokshan, H., Yakovleva, S., Zaverukha, O., Popovych I. Social and Psychological Manifestations of Professional Identity Crisis of Labor Migrants. Revista Inclusiones, 2020. 7(3), 93–105. <http://www.revistainclusiones.org/index.php/inclu/article/view/1318>
34. Blynova, O., Popovych, I., Semenova, N., Kashyryna, Ye., Ursulenko, O., Kononenko, O. Personality Factors of Choosing Adaptation Strategies in a Different Cultural Environment by Labor Migrants from Ukraine. Revista Amazonia Investiga, 2020. 9(32), 45-54. <http://dx.doi.org/10.34069/AI/2020.32.08.5>

35. Popovych, I., Blynova, O., Nass Álvarez, J. L., Nosov, P., Zinchenko, S. A historical dimension of the research on social expectations of an individual. *Revista Notas Históricas y Geográficas*, 2021. 27, 190-217.
<https://www.revistanotashistoricasygeograficas.cl/index.php/nhyg/article/view/365>
36. Popovych, I., Shcherbyna, V., Sultanova, L., Huias, I., Mamchur, I. Investigación de propiedades de expectativas de futuros especialistas de perfil socioeconómico. *Revista Amazonia Investiga*, 2021. 10(39). P. 40-49.
DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2021.39.03.4>